

De Brabantse nationale parken doen ertoe!

MANIFEST NATIONALE PARKEN 2027-2030

GRENSPARK KALMTHOUTSE HEIDE

De Brabantse nationale parken doen ertoe!

MANIFEST NATIONALE PARKEN 2027-2030

De Brabantse nationale parken bieden u de helpende hand.

De provincie staat voor grote uitdagingen waarbij economische vooruitgang samen moet gaan met een gezonde leefomgeving. Het versterken van de Brabantse natuur biedt de kans deze thema's te verbinden. Nationale parken laten al decennia wereldwijd zien dat een goede balans te vinden is tussen natuur, recreatie en ondernemerschap. Dit komt ten goede aan de brede welvaart in lokale gemeenschappen. Nationale parken zijn een toevluchtsoord, weg van het drukke bestaan, een plek voor tal van Brabanders waar ze komen ontspannen en recreëren. In dit manifest roepen de Brabantse nationale parken op tot meer steun binnen het provinciebestuur voor de komende jaren, juist omdat ze kunnen bijdragen aan de grote opgaven voor het landelijk gebied van Brabant.

De provincie Noord-Brabant is een unieke provincie in Nederland, waar een gezonde balans wordt gezocht tussen ruimte voor innovatie, techniek, industrie, natuur, water, energietransitie, landbouw en klimaatadaptatie. De nationale

parken zijn daar een voorbeeld van. Het gaat helaas nog niet goed met de Brabantse natuur en biodiversiteit, ondanks stevige en langjarige inspanningen van de provincie en terreinbeheerders.¹ Intensief landgebruik, klimaatverandering en grote recreatiebehoefte zorgen voor blijvende druk. Het omliggende landschap staat onder druk door grote ruimteclaims vanuit woningbouw, mobiliteit en defensie. Daarin steken de Brabantse nationale parken een helpende hand toe.

De Brabantse natuurgebieden worden omgeven door landelijk gebied waar Brabanders wonen en werken. Het is juist de samenhang tussen de beschermde natuur en de omgeving die centraal staat in de benadering van (Brabantse) nationale parken. Door de omgevingskwaliteit te verbeteren nemen de kansen op behoud en herstel van natuurwaarden toe, en groeit het draagvlak voor natuur onder bewoners en bezoekers van het gebied. Kwaliteit van natuur en landschap is niet alleen leuk om te hebben, maar een randvoorwaarde voor de toekomst van Brabant en Brabanders.

Maak kennis met de Brabantse nationale parken

Er zijn vier nationale parken gelegen in Brabant met een totale oppervlakte van ruim 63 duizend ha, omgeven door een samenwerkingsgebied wat nog aanzienlijk groter is. Drie van de vier zijn grensoverschrijdend (De Biesbosch, De Peel en Kalmthoutse Heide), waardoor afstemming met omringende provincies en Vlaanderen nodig is.

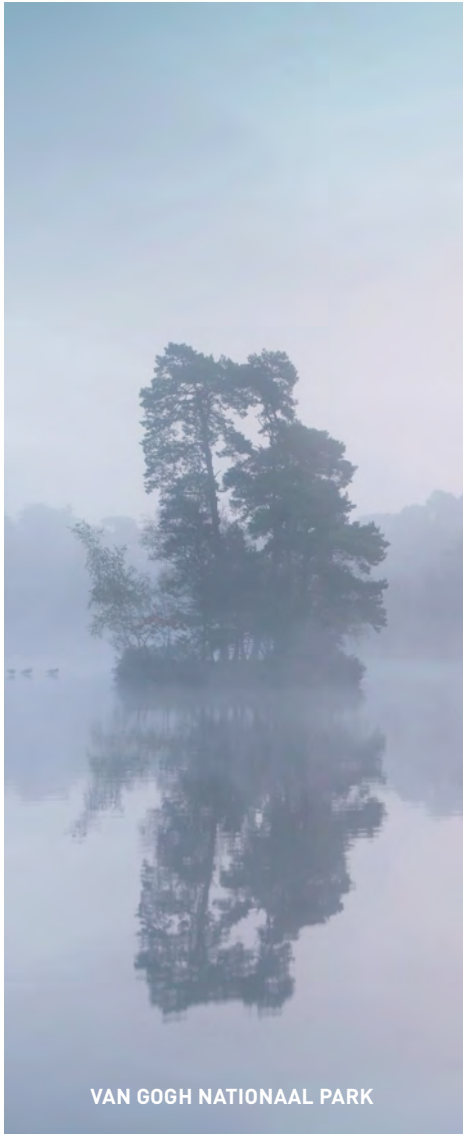
¹ Zie onder meer recente berichten in de media en het statusrapport biodiversiteit 2026 <https://www.bd.nl/brabant/race-tegen-de-klok-voor-brabant-provincie-vindt-maar-geen-oplossing-voor-haar-grote-problemen-a92bfd2c/> en <https://www.naturalis.nl/system/files/inline/naturalis-statusrapport-2026-nl.pdf> "De sleutel ligt in een integrale aanpak: door drukfactoren te verminderen en het natuurlijke systeem – binnen en buiten natuurgebieden – te versterken, kunnen soorten en habitats duurzaam herstellen."

De Brabantse (en andere) nationale parken hebben geen doorzettingsmacht en maken geen beleid. Ze zijn een versneller in de uitvoering, waar de bereidheid om samen te investeren in de toekomst van het Brabantse land voorop staat. Dat maakt de samenwerking niet zwakker, maar juist sterker. Het is een tussenruimte; een neutrale, gecombineerde publiek-private plek waar partners elkaar onbevangen, gelijkwaardig en met aandacht voor de lokale context opzoeken. Waar creatieve oplossingen worden gevonden die voor heel Brabant (en daarbuiten) worden toegepast.

In de bijlage maak je in het kort kennis met de parken en is beschreven op welke onderwerpen de ambities en doelen van de nationale parken aansluiten bij het provinciaal beleid.

[Ligging en omvang Brabantse nationale parken]

VAN GOGH NATIONAAL PARK

NATIONAAL PARK DE PEEL

NATIONAAL PARK DE BIESBOSCH

GRENSPARK KALMTHOUTSE HEIDE

NATIONAAL PARK DE PEEL

GRENSPARK KALMTHOUTSE HEIDE

NATIONAAL PARK DE BIESBOSCH

VAN GOGH NATIONAAL PARK

We zijn er voor de lange termijn

Nationale parken zijn er om de toegang tot natuur en landschap mogelijk te houden op lange termijn, zodat ook komende generaties daar gebruik van kunnen maken. Het zijn bij uitstek organisaties die werken aan de toekomst, met ambities om te behouden wat er is door (ruimtelijke en economische) ontwikkelingen in goede banen te leiden, niet door ze tegen te houden. Elk park is een investering in de toekomst, net als een kathedraal in decennia is opgebouwd voor de generaties die daarop volgen.

Wat levert dat op?

De toekomstgerichte en omgevingsbewuste benadering van nationale parken levert niet alleen betere kansen op voor de natuur zelf. Het levert ook kansen op voor meer natuurinclusief ondernemen en beleven van natuur en landschap, en toekomstperspectief voor ondernemers. Aangetoond is dat een nationaal park zorgt voor een zevenvoudige opbrengst van elke euro die wordt geïnvesteerd ².

In 2025 ondertekende IPO namens alle provincies een manifest ³ om samen met alle parken te werken aan een meer omgevingsbewuste benadering. Daar waar mogelijk en van toepassing past hier ook een extensieve bedrijvigheid bij die natuurinclusief is en bijdraagt aan het maatschappelijk draagvlak. Op andere plekken zetten de nationale parken zich in om recreatiebedrijven te ondersteunen om de stap naar natuurinclusief te maken en de samenwerking te zoeken op thema's als educatie en beleving. Maar ook door op bedrijventerreinen in de omgeving groene en blauwe ontwikkelingen te stimuleren. Gesteund door het rijk maar grotendeels op eigen kracht en met jarenlange expertise van onze partners.

² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2025-22412.html>

³ <https://nationaleparken.nl/sites/default/files/2025-03/Onderzoek%20economische%20effecten%20Nationale%20Parken.pdf>

Geen extra natuur, wel beter

Een veelgehoorde misvatting is dat de nationale parken streven naar extra ruimte voor natuur. En ook de vrees bestaat dat een nationaal park zorgt voor juridische verzwaring. De nationale parken kopen echter geen gronden, leggen geen natuur aan en voeren geen planologische procedures. De titel nationaal park zorgt niet voor aanvullende juridische of planologische beperkingen. Deze liggen verankerd in de bescherming vanuit Natura 2000 en het Natuurnetwerk Nederland en/of Brabant. De nationale parken zorgen wel voor een betere relatie met de omgeving. Daarmee laten de Brabantse nationale parken zien dat er meer mogelijk is met dialoog en overeenstemming, in kleine stapjes per keer en overzichtelijk in de tijd. En zetten we in op een langetermijnperspectief waarbij er ruimte is voor aanpassing en ontwikkeling.

Wat is daarvoor nodig?

De nationale parken in Brabant staan klaar om uitvoering te geven aan het Manifest uit 2025, samen met partners. En daarmee indirect ook aan het provinciaal beleid op uiteenlopende dossiers. Daarvoor is het nodig dat het nieuwe provinciebestuur stevig positie neemt om de ingeslagen koers met kracht door te zetten de komende jaren, gesteund door een Collegeakkoord waarin de Brabantse nationale parken meer dan nu worden ondersteund en worden gezien als:

- een uitvoeringsgerichte samenwerking van alle genoemde partijen, aangevuld met bedrijfsleven en gedragen door ondernemers die natuurinclusief ontwikkelen centraal stellen;
- een unieke mogelijkheid om uit te proberen waar kansen ontstaan in overgangsgebieden zonder dat de overheid als initiatiefnemer in de hoek wordt gezet van belanghebbende betaler;
- een nieuwe manier om natuurdoelen te bereiken door - meer dan voorheen - de omgevingsfactoren die daarvoor nodig zijn blijvend te verbeteren, geheel in lijn met het voorgenomen rijksbeleid voor aanpak van stikstof en natuurherstel;⁴
- een kans om de verschillende belangen een stem te geven aan de bestuurstafel, voor een gezonde balans tussen natuur, recreatie en ondernemerschap.

Kortom, de provincie Noord-Brabant kan de hulpmotor nationale parken (netwerkkraft én ambitie van elk park afzonderlijk) inzetten voor het bereiken van haar beleidsdoelen en het ontwikkelen van uitvoeringsprojecten binnen diverse provinciale opgaven en programma's; niet in plaats van, maar aanvullend op.

⁴ 'Weer ruimte voor boer, natuur en bouw' [26 juni 2026]

Oproep

De Brabantse parken roepen partijen in het provinciebestuur op om in het komende verkiezingsprogramma en daarop volgende college akkoord op te nemen dat:

- de samenwerking in de Brabantse nationale parken al jaren zorgt voor waardevolle natuur en beleefbaar landschap, samen met de terreinbeheerders en ondernemers, en daarvoor meer erkenning en respect verdient om ook op lange termijn te kunnen blijven bijdragen aan het Brabant van de toekomst;
- een toekomstgerichte en omgevingsbewuste benadering, zoals de parken die in 2025 hebben ingeslagen, moet worden doorgezet om natuurdoelen te halen en tegelijk natuurbeleving blijvend mogelijk te maken;
- de mogelijkheden die een dergelijke benadering geeft voor het uitproberen buiten de context van overheidssturing kunnen bijdragen aan uitvoering van provinciaal omgevingsbeleid, van waardecreatie voor mens, natuur en economie;
- daarvoor structurele ondersteuning van de Brabantse parken nodig is, gelijkwaardig aan wat andere provincies al doen.

De Brabantse nationale parken doen ertoe!

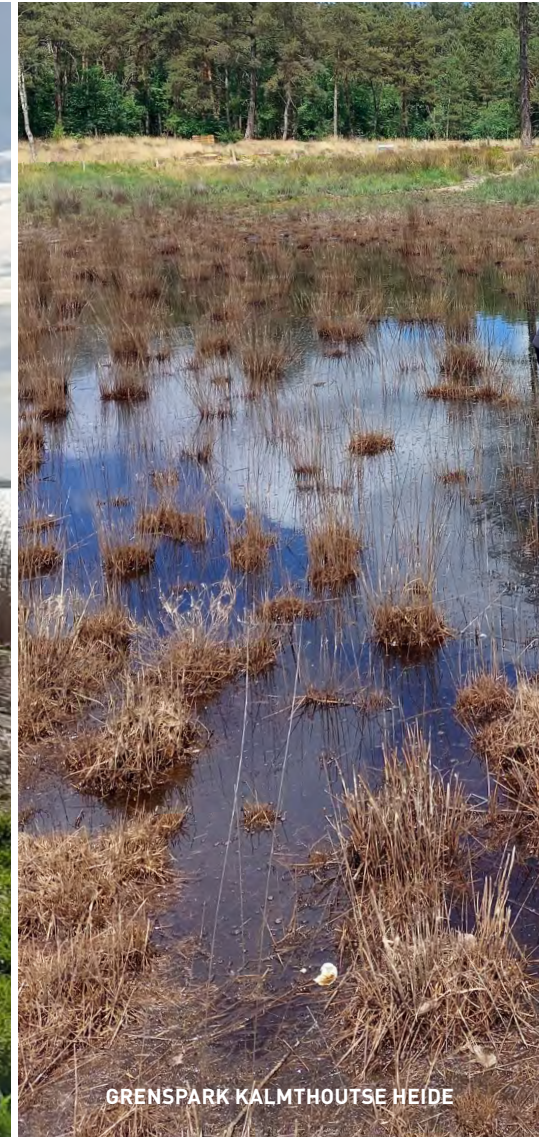
NATIONAAL PARK DE PEEL

VAN GOGH NATIONAAL PARK

NATIONAAL PARK DE BIESBOSCH

GRENSPARK KALMTHOUTSE HEIDE

Bijlage

MAAK KENNIS MET DE BRABANTSE NATIONALE PARKEN

De 4 Brabantse nationale parken, <https://np-debiesbosch.nl/>, <https://grensparkkalmthoutseheide.com/>, <https://www.vangoghnationalpark.com/nl/homepage> en <https://npdepeel.nl/nl> maken deel uit van een familie van 22 nationale parken in Nederland. Met prachtige natuur en vitaal boerenland in de economisch krachtige provincie Noord-Brabant.

Nationaal Park de Groote Peel werkt met de partners in de omgeving aan de transitie naar een toekomstbestendig Nationaal Park De Peel. Hiervoor wordt gekeken naar de peelrestanten van niet alleen de Groote Peel, maar ook Mariapeel en Deurnese Peel met het omliggende agrarische ontginningslandschap met de kenmerkende peeldorpen.

Van Gogh Nationaal Park werkt met ruim 70 partners aan natuurinclusieve doelen in verbinding met het erfgoed en de verbeeldingskracht van Vincent van Gogh. Door de statustoekenning voor het gebied in 2024 is het eerdere park Loonse en Drunense Duinen opgegaan in het grotere geheel.

De Biesbosch is het grootste zoetwatergetijdengebied van Europa en daarmee onmisbaar. In een breed Biesboschnetwerk worden initiatieven tot uitvoering gebracht in een missie om de Biesbosch te behouden en versterken voor toekomstige generaties.

Grenspark Kalmthoutse Heide werkt al 25 jaar aan verbinding over de landsgrens met Vlaanderen. Voor de toekomst werken we ook aan samenwerking met gemeenten Bergen-op-Zoom en Roosendaal om het volledige Natura 2000 gebied Brabantse Wal en Markiezaatsmeer te omvatten.

De verschillen tussen de parken onderling zijn groot, omdat het unieke voorbeelden zijn van karakteristieke landschapstypen in Nederland en Brabant, met verschillen in onder andere ontstaansgeschiedenis, omvang, sociaal-culturele aspecten, organisatie en ambities. Allemaal zetten ze het 'label' Nationaal Park in als vliegwiel voor ontwikkelingen in en in de omgeving van het park, met verbinding tussen bewoners, ondernemers en natuurbeheerders, met als doel:

- Het behouden en versterken van natuur-, landschap-, erfgoed- en ruimtelijke kwaliteiten door de natuurkernen ecologisch, maatschappelijk en economisch te verbinden met de omgeving (tot in de dorpen en steden).
- Het betrekken van de samenleving (bewoners, ondernemers, (vrijwilligers)organisaties en bezoekers) bij hún nationaal park, waarin zij wonen, werken en recreëren.
- Het versterken en uitdragen van de eigen gebiedsidentiteit en het geleiden van natuurbezoek en -beleving, in balans met de draagkracht van de natuur.
- Het realiseren van (regionale) samenwerking met o.a. boeren-organisaties, recreatieondernemers, terreinbeherende organisaties, onderwijsorganisaties, bedrijfsleven, waterschappen, gemeenten en provincies.
- Het creëren van kansen om bij te dragen aan maatschappelijke opgaven, door inzet van het netwerk.

Provinciale beleidsprogramma's en de Brabantse nationale parken

De Brabantse nationale parken werken aan ambities en doelen die enerzijds naadloos aansluiten op het Programma Natuur en de gebiedsaanpak Groen Blauw Landbouw, en anderzijds bij de vier hoofdopgaven van de Brabantse Omgevingsvisie:

Brabantse energietransitie

- Meervoudig en zorgvuldig ruimtegebruik.
- Duurzaam en regeneratief toerisme.
- Het vastleggen van CO2, aanplant bomen.

Klimaatproof Brabant

- Herontwikkelen beeklandschap.
- Waterberging bij hevige neerslag en bescherming tegen overstromingen.
- Versterken van bodem- en watersystemen.
- Ontwikkelen nieuwe teelten en teeltsystemen.
- Vergroenen van steden en landschap, ter voorkoming van hittestress.

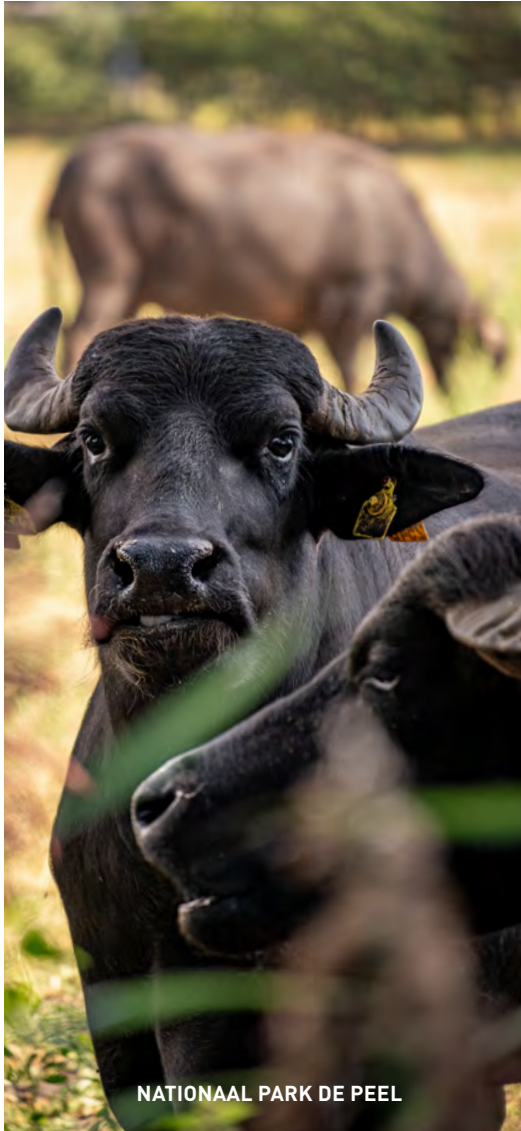
De slimme netwerkstad

- Versterken verbinding tussen stad, dorp en landelijk gebied.
- De gezondheid en het leefklimaat van de Brabanders versterken, bijdragen aan sociale cohesie.
- Kracht van Brabant als ondernemende, creatieve en innovatie regio benutten.

Een concurrerende, duurzame economie

- Waardecreatie tussen mens, natuur en economie gaan hand in hand.
- Toekomstbestendige landbouw, toerisme en recreatie.
- Behouden van aantrekkelijk leefklimaat.

NATIONAAL PARK DE PEEL

GRENSPARK KALMTHOUTSE HEIDE

NATIONAAL PARK DE BIESBOSCH

VAN GOGH NATIONAAL PARK

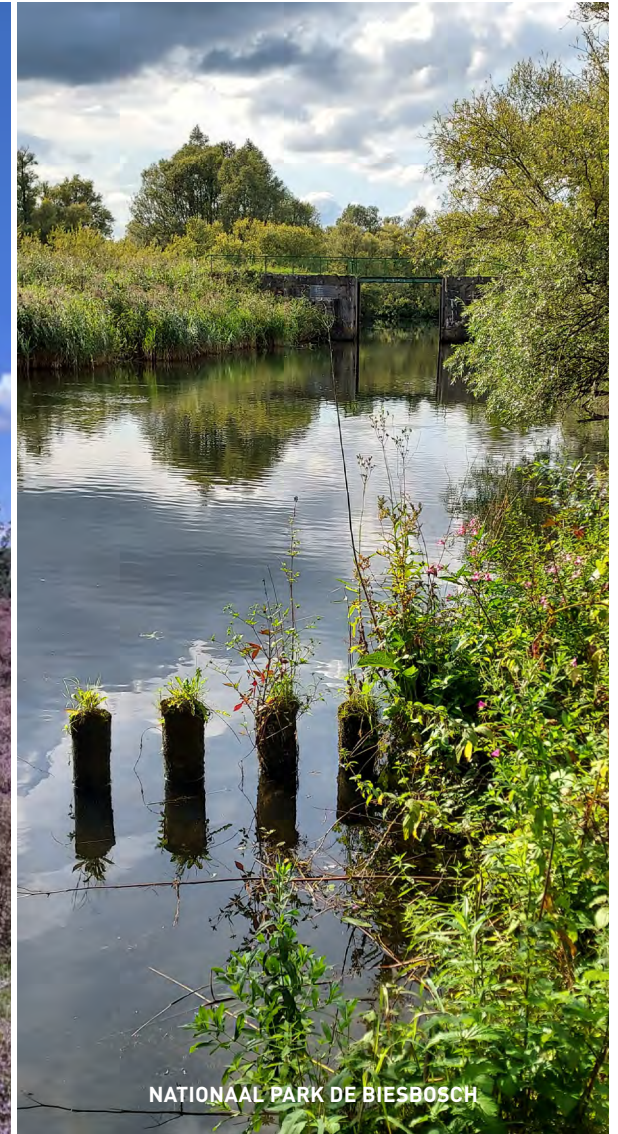
VAN GOGH NATIONAAL PARK

NATIONAAL PARK DE PEEL

GRENSPARK KALMTHOUTSE HEIDE

NATIONAAL PARK DE BIESBOSCH

VAN
GOGH
NATIONAAL
PARK

COLOFON

FOTOGRAFIE

Van Gogh Nationaal park ©Van Gogh Nationaal Park

Nationaal Park De Biesbosch Cr. Bruggeling

Nationaal Park De Peel ©Nationaal Park De Peel

Grenspark Kalmthoutse Heide Jasper Dufrain, ©Grenspark Kalmthoutse Heide

COVER

Natuurmonumenten

UITGAVE SEPTEMBER 2026

GRAFISCH ONTWERP

Wanda van Riet

VAN GOGH NATIONAAL PARK

